

FIDIC Kırmızı Kitap (2017) Kapsamında Uyuşmazlığın Yol Haritası

I. Giriş

İşbu makalede, FIDIC Yapım Sözleşme İşleri Şartnamesi (Kırmızı Kitap), 2. Baskı Revizyon 2017 (2022 Yeniden Basım) (“**Sözleşme**”) kapsamında öngörülen uyuşmazlık çözüm sürecinin zamansal yol haritası ele alınmaktadır. Bu kapsamda Sözleşme’nin özellikle 20. [*Employer's and Contractor's Claims*] ve 21. [*Disputes and Arbitration*] Maddeleri ile bu maddelerin işleyişinde merkezî rol üstlenen Alt-Madde 3.7 [*Agreement or Determination*], bir Talebin doğduğu andan Uyuşmazlığın tahkimle nihai çözümüne kadar uzanan süreçteki adımları izah etmek ve her adıma bağlanan süreleri net bir şekilde ortaya koymak amacıyla incelenecektir.

Bu makalede Sözleşme’de tanımlanmış olan terimlerin ilk harfleri büyük yazılarak kullanılmıştır.

II. Genel Bakış

Taraflar’dan birinin bir Talepte bulunması veya Mühendis tarafından aşağıda detaylandırılacağı üzere bir uzlaştırma veya tespit süreci işletilmesi halleri Sözleşme Alt-Madde 1.1.29 altında “Uyuşmazlık” olarak tanımlanmıştır.

Sözleşme kapsamında ortaya çıkabilecek Uyuşmazlıklar, üç aşamalı bir süreç içinde çözüme kavuşturulmaktadır: (i) Talebin Mühendis’e sunulması ve Mühendis tarafından değerlendirilmesi, (ii) Uyuşmazlığın Uyuşmazlık Önleme/Çözüm Kurulu’na (Dispute Avoidance/Adjudication Board, “**DAAB**”) havale edilmesi ve (iii) Uyuşmazlığın dostane çözüm yollarına, ardından tahkime götürülmesi. Bu aşamaların her biri, kaçırılması halinde önemli hak kayıplarına yol açabilen kesin sürelerle bağlanmıştır.

Burada vurgulanması gereken husus, Madde 20.2’de düzenlenen Talep rejiminin simetrik niteliğidir: aynı usul ve süreler, hem İşveren’in Yüklenici’ye yönelttiği Talepler hem de Yüklenici’nin İşveren’e yönelttiği Talepler bakımından eşit şekilde uygulanır. Bu nedenle aşağıda “talepte bulunan Taraf” ifadesi, somut olayın koşullarına göre İşveren veya Yüklenici’yi ifade edebilecek şekilde kullanılmaktadır.

III. Uyuşmazlığın Yol Haritası

A. Talebin Mühendis'e Sunulması ve Tarafların Uzlaştırılması veya Mühendis'in Tespiti

İlk aşama, Talebin Mühendis'e usulüne uygun olarak bildirilmesi sürecini ve bu Talep doğrultusunda Mühendis aracılığıyla Taraflar arasında uzlaşi sağlanmasını veya Mühendis tarafından tespit (*determination*) yapılmasını kapsar.

1. Talep Bildirimi (Alt-Madde 20.2.1)

Talepte bulunan Taraf; maliyet, zarar, gecikme veya Kusur Bildirim Süresi'nin uzatılmasına (*extension of the Defects Notification Period*) sebep veren bir olay veya durumun ortaya çıkması halinde, söz konusu olay veya durumdan haberdar olduğu veya makul olarak haberdar olması gereken tarihten itibaren 28 gün içinde Mühendis'e bir Talep Bildirimi (*Notice of Claim*) göndermelidir.

Bu 28 günlük süreye uyulmaması halinde talepte bulunan Taraf, ilgili Talebe ilişkin hakkını yitirir ve karşı Taraf, söz konusu Talep bakımından her türlü sorumluluktan kurtulmuş sayılır. Süre, niteliği itibarıyla bir hak düşürücü süre olarak kurgulanmıştır.

2. Mühendis'in Talep Bildirimi'ne İlişkin İlk Yanıtı (Alt-Madde 20.2.2)

Mühendis, Talep Bildirimi'nin süresi içinde yapılmadığı kanaatindeyse, Bildirim'i aldığı tarihten itibaren 14 gün içinde talepte bulunan Tarafı bu yöndeki görüşüne ilişkin olarak bilgilendirmelidir. Mühendis'in bu süre içinde herhangi bir Bildirim'de bulunmaması halinde, Talep Bildirimi usulen geçerli kabul edilir. Talep Bildirimi'nin bu şekilde geçerli kabul edildiği hallerde diğer Taraf bu sonuca katılmıyorsa, katılmadığına ilişkin ayrıntıları içeren bir Bildirim'i Mühendis'e gönderir. Mühendis, Alt-Madde 3.7 uyarınca Tarafların uzlaşısında veya Mühendis'in tespitinde bu konudaki uyuşmazlığın değerlendirilmesine de yer verir.

Mühendis'in geç bildirim yönündeki itirazına rağmen talepte bulunan Taraf, geç bildirim hakkı kılan gerekçelerini öne sürebilir; bu gerekçeler, Talebe ilişkin değerlendirme aşamasında dikkate alınır.

3. Tam Detaylı Talebin Sunulması (Alt-Madde 20.2.4)

Talepte bulunan Taraf, olay veya durumdan haberdar olduğu veya olması gerektiği tarihten itibaren 84 gün içinde (veya Mühendis ile mutabık kalınan farklı bir süre içinde) Mühendis'e tam detaylı bir Talep (*fully detailed Claim*) sunmalıdır. Tam detaylı Talep; olayın ayrıntılı açıklamasını, talebin hukuki ve sözleşmesel dayanağını, eş zamanlı kayıtları (*contemporary*

records) ve talep edilen ek ödeme veya Sözleşme Bedeli'ndeki indirim tutarı ve/veya Süre Uzatımı veya Kusur Bildirim Süresi'nin uzatılması talebine ilişkin ayrıntılı dayanakları içermelidir.

Talebin sözleşmesel ve/veya farklı hukuki dayanağının 84 gün içinde sunulmaması halinde Talep Bildirimi'nin geçersiz olduğu kabul edilir; ancak Mühendis'in, bu sürenin bitiminden itibaren 14 gün içinde talepte bulunan Taraf'ı bu yönde bilgilendirmesi gerekir. Mühendis'in 14 gün içinde bildirimde bulunmaması halinde Talep Bildirimi yine geçerli kabul edilir. Mühendis'in bu yönde bir bildirimde bulunması halinde talepte bulunan Taraf, tam detaylı Talebine ek olarak bu sonuca katılmadığına ilişkin gerekçelerini veya hukuki dayanağı geç sunmasını haklı kılan sebepleri ileri sürebilir. Bu hususlar, Talebe ilişkin değerlendirmede dikkate alınır.

4. Süregelen Etkili Talepler (Alt-Madde 20.2.6)

Talebe konu olay veya durumun etkisinin devam ettiği hallerde (*Claims of continuing effect*), talepte bulunan Taraf ilk tam detaylı Talebini muvakkat/ara (*interim*) nitelikte sunar ve etki devam ettiği sürece aylık olarak güncellenmiş muvakkat/ara Taleplerini iletir. Nihai tam detaylı Talep ise, olayın veya durumun etkilerinin sona ermesinden itibaren 28 gün içinde (veya hak talep eden Taraf'ın Mühendis ile mutabık kalması halinde farklı bir süre içinde) sunulur.

5. Talebin Değerlendirilmesi: Uzlaştırma veya Tespit (Alt-Madde 20.2.5 ve 3.7)

Mühendis, tam detaylı Talep Bildirimi'ni (muvakkat/ara, nihai veya tek seferlik olmasından bağımsız olarak) veya Alt-Madde 20.1 (c) kapsamında yapılan Bildirimi aldıktan sonra Alt-Madde 3.7 uyarınca hareket ederek iki temel hususu uzlaştırma veya tespit yoluyla belirler: hak talep eden Taraf'ın (i) ek bir ödemeye veya Sözleşme Bedeli'nde bir indirime hak kazanıp kazanmadığı ve (ii) Süre Uzatımı'na veya Kusur Bildirim Süresi'nin uzatılmasına hak kazanıp kazanmadığı.

Önemle belirtmek gerekir ki, Mühendis daha önce Talep Bildirimi'nin veya tam detaylı Talebin süresinde sunulmadığını bildirmiş veya Mühendis'in böyle bir bildirimde bulunmamasına diğer Taraf itiraz etmiş olsa dahi, Alt-Madde 3.7 çerçevesinde yapacağı inceleme kapsamında Mühendis Talebin geçerliliğini yine de değerlendirmekle yükümlüdür. Geç sunuma rağmen, Mühendis durumun tüm özelliklerini dikkate alarak Talebin geçerli olduğuna karar verebilecektir.

Değerlendirme süreci iki adımdan oluşur:

a. Uzlaştırmaya yönelik görüşmeler: Mühendis, görüşmelere başlama yükümlülüğünün doğmasından itibaren 42 gün içinde (veya Taraflarca mutabık kalınan farklı bir süre içinde) İşveren ve Yüklenici arasında Talebe ilişkin bir mutabakat sağlanması için Taraflarla istişarede bulunur ve Tarafları bir araya getirerek uzlaştırmaya çalışır. Süre içerisinde mutabakat sağlanması halinde Mühendis, Tarafların Uzlaşma Bildirimi'ni (*Notice of the Parties' Agreement*) taraflara sunar.

b. Mühendis'in tespiti: İlgili 42 günlük süre içinde bir mutabakat sağlanamazsa veya Taraflar bu süre dolmadan uzlaşamayacağını bildirmişse, Mühendis bu duruma ilişkin Taraflar'a bir Bildirim'de bulunur ve bu Bildirim'i takiben 42 gün içinde bir tespitte bulunarak Taraflara Mühendis'in Tespit Bildirimi'ni (*Notice of the Engineer's Determination*) sunar.

Mühendis'in ilgili süre içinde Mühendis'in Tespit Bildirimi'ni sunmaması halinde: (i) konu herhangi bir Talebe ilişkin ise Mühendis ilgili Talebi reddetmiş sayılır; (ii) konu Alt-Madde 3.7 (a) kapsamında ise bir Uyuşmazlık (*Dispute*) doğmuş kabul edilir ve Uyuşmazlık, Memnuniyetsizlik Bildirimi (*Notice of Dissatisfaction*) gönderilmesine gerek kalmaksızın doğrudan DAAB'a taşınabilir.

6. Mühendis'in Tespitine Karşı Memnuniyetsizlik Bildirimi (Alt-Madde 3.7.5)

Taraflar, Mühendis'in Tespit Bildirimi'ni aldıktan veya ilgili süre kısıtının aşılmasından itibaren 28 gün içinde Memnuniyetsizlik Bildirimi sunabilir. Bu süre içinde Memnuniyetsizlik Bildirimi verilmemesi halinde Mühendis'in tespiti Taraflar bakımından nihai ve bağlayıcı hale gelir. Taraflar'dan birinin mutabakata veya nihai ve bağlayıcı hale gelen Mühendis tespitine uymaması halinde, diğer Taraf, Uyuşmazlığı Alt-Madde 21.6 uyarınca süresi içerisinde Memnuniyetsizlik Bildirimi sunmuş olmak kaydıyla doğrudan tahkime götürebilir.

B. Uyuşmazlığın DAAB'a İntikal Etmesi

(i) Mühendis'in tespitine karşı süresinde bir Memnuniyetsizlik Bildirimi verilmesi, (ii) Alt-Madde 3.7 uyarınca doğrudan bir Uyuşmazlık doğması ya da (iii) Alt-Madde 21.4'te öngörülen diğer hallerin gerçekleşmesi durumunda, Uyuşmazlığın çözümü ikinci aşamaya, yani DAAB'a taşınabilir.

1. Uyuşmazlığın DAAB'a Sunulması (Alt-Madde 21.4.1)

Başvuran Taraf, Alt-Madde 3.7 ve 21.4 hükümleri ışığında, Mühendis'in tespitine ilişkin bir Memnuniyetsizlik Bildirimi'nin verilmesinden veya alınmasından itibaren 42 gün içinde Uyuşmazlığı resmi olarak ve yazılı şekilde DAAB'a intikal ettirir. Bu süre içinde DAAB'ye başvurulmaması halinde ilgili Memnuniyetsizlik Bildirimi hükmünü yitirir ve Uyuşmazlığın bu temelde DAAB'a taşınması imkânı ortadan kalkar.

2. DAAB Kararı (Alt-Madde 21.4.3)

DAAB, Uyuşmazlığın kendisine havale edildiği tarihten itibaren 84 gün içinde (veya DAAB'ın önerdiği ve Taraflarca mutabık kalınan farklı bir süre içinde) her iki Taraf'a da yazılı, gerekçeli ve bağlayıcı bir karar tebliğ eder. Taraflar bu karara derhal uymakla yükümlüdür.

3. DAAB Kararına Karşı Memnuniyetsizlik Bildirimi (Alt-Madde 21.4.4)

Taraflar'dan biri DAAB'ın kararından memnun değilse ve Uyuşmazlık çözümünün ileri safhalarına başvurmak niyetindeyse, kararın alınmasından itibaren 28 gün içinde DAAB kararına ilişkin Memnuniyetsizlik Bildirimi'ni (*Notice of Dissatisfaction with the DAAB's Decision*) karşı Tarafa ileterek, birer kopyasını da DAAB'a ve Mühendis'e sunmalıdır. DAAB'ın 84 günlük (veya mutabık kalınan) süre içinde kararını vermemesi halinde bu 28 günlük süre, ilgili sürenin bitiminden itibaren işlemeye başlar. Süresinde Memnuniyetsizlik Bildirimi verilmemesi halinde DAAB'ın kararı Taraflar bakımından nihai ve bağlayıcı hale gelir.

C. Uyuşmazlığın Tahkime Götürülmesi

Üçüncü ve son aşama, DAAB'ın kararına karşı süresinde Memnuniyetsizlik Bildirimi verilmesi halinde Uyuşmazlığın tahkime taşınmasını kapsar.

1. Dostane Çözüm Girişimi ve Bekleme Süresi (Alt-Madde 21.5)

Taraflar, DAAB'ın kararına ilişkin bir Memnuniyetsizlik Bildirimi verildikten sonra, tahkime başvurmadan önce uyuşmazlığı dostane yollarla çözmeye çalışmalıdır. Sözleşme bu girişim için belirli bir yöntemi zorunlu kılmamakta; müzakere, arabuluculuk gibi yöntemler Taraflar'ın takdirine bırakılmaktadır. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça tahkim, Memnuniyetsizlik Bildirimi'nin verildiği tarihten itibaren 28 gün geçmeden başlatılamaz. Ancak belirtmek gerekir ki, Taraflar bu süre zarfında fiilen bir dostane çözüm girişiminde bulunmamış olsalar dahi, 28 günlük sürenin dolmasının ardından tahkim süreci başlatılabilir. Söz konusu düzenleme,

dostane çözüm için bir fırsat sağlamakla birlikte müzakerenin fiilen gerçekleştirilmesini tahkimin ön şartı olarak aramamaktadır.

2. Tahkim (Alt-Madde 21.6)

Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, Uyuşmazlık nihai olarak Milletlerarası Ticaret Odası (*International Chamber of Commerce – ICC*) Tahkim Kuralları uyarınca, bir veya üç hakemden oluşan bir hakem heyeti tarafından çözüme bağlanır. Hakem heyeti, Mühendis'in herhangi bir tespitini ve DAAB'ın herhangi bir kararını yeniden inceleme, gözden geçirme veya düzeltme yetkisine sahiptir. Taraflar, daha önce DAAB önünde ileri sürdükleri delil ve argümanlarla sınırlı değildir. Bu yetki, tahkimin önceki aşamalardaki değerlendirmelerden bağımsız, esastan ve tam bir inceleme niteliği taşıdığını göstermesi bakımından, tanıma/tenfiz ve icra süreçlerine bağlı olarak Uyuşmazlık çözüm zincirinin son ve belirleyici halkası olarak konumlanmaktadır.

IV. Sonuç

FIDIC Kırmızı Kitap (Revizyon 2017), Taleplerin ve Uyuşmazlıkların çözümünü, her adımı kesin sürelerle bağlanmış üç aşamalı bir mekanizmaya tabi tutmaktadır. Bu sürelerin önemli bir bölümü, kaçırılması halinde Talebin esasına girilmeksizin hak kaybına yol açabilecek niteliktedir ve bu durum, İşveren ve Yüklenici bakımından aynı sonuçları doğurmaktadır. Bu nedenle, sözleşme çerçevesinde yürütülen projelerde Taraflar'ın talep ve iddialarının yönetimine ilişkin süreçlerini bu takvime uygun şekilde kurgulamaları, eş zamanlı kayıtları düzenli olarak tutmaları ve bir Talep doğurabilecek nitelikteki olaylarda süreleri en baştan itibaren titizlikle takip ederek ilgili bildirimlerde bulunmaları büyük önem taşımaktadır.

Ağustos, 2026

Bu makale, Müftüoğlu Hukuk Bürosu tarafından sadece FIDIC Kırmızı Kitap (Revizyon 2017) Genel Şartlar dikkate alınarak hazırlanmış olup yalnızca bilgilendirme amaçlıdır. Farklı hukuk düzenleri, Özel Şartlar hükümleri kapsamındaki uygulamalar ve her bir olaydaki maddi vakalar farklılık göstereceğinden bir hukuki görüş veya öneri teşkil etmez ve hiçbir suretle bu şekilde yorumlanamaz.